

Σχέδιο Παράδοσης

Κυρίες και Κύριοι,
Φίλες και Φίλοι,

Το βιβλίο «Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα 1996-2004» δεν έχει στόχο απλώς την συμβολή στην ιστορική αποτίμηση μιας πολιτικής περιόδου. Κυρίως, είναι μια προσπάθεια να τεθούν ορισμένοι προβληματισμοί για την λειτουργία, τις δυνατότητες, αλλά και τους περιορισμούς της πολιτικής σε μια δεδομένη χρονική περίοδο της χώρας μας και να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για τη συνέχεια. Επίσης, να συζητηθούν ορισμένες περισσότερο μόνιμες σταθερές που χαρακτηρίζουν την κοινωνία και το πολιτικό σύστημα. Και επιπλέον, στόχος ήταν και είναι να υπάρξει ένας διάλογος για την πρόοδο και το μέλλον της χώρας.

Ο εκσυγχρονισμός δεν έχει ή δεν θα έπρεπε να έχει ημερομηνία λήξεως. Είναι αυτονόητο ότι κάθε χώρα, για να παραμένει σύγχρονη πρέπει να βρίσκεται σε μια διαρκή ^{διαδικασία} κατάσταση εκσυγχρονισμού. Ωστόσο, ο εκσυγχρονισμός πάντοτε συναντά αντιδράσεις. Το ερώτημα είναι: Ποιες είναι οι δυνάμεις που αντιστέκονται στον εκσυγχρονισμό και πώς ο εκσυγχρονισμός μπορεί παρ' όλη την αντίσταση που συναντά να συγκροτεί

ρηθρημειώνου να μεμοσποσιεί ωρεφύματτα γράτην κοινωνία να οριμνώνει αδυναμία.

κοινωνικές πλειοψηφίες και να οδηγεί σε μεταβολές που ενδυναμώνουν τη χώρα και τους πολίτες.

~~Κάποιοι υποστηρίζουν ότι στην οκταετία ο εκσυγχρονισμός μπορούσε να πετύχει περισσότερα.~~

~~Όμως, είναι γεγονός ότι σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο και με δεδομένες τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης, ο~~

~~εκσυγχρονισμός πέτυχε περισσότερα απ' αυτά που αι-
πιο πολλοί πίστευαν ότι θα πετύχει στην αρχή της προσπάθειας.~~

Ο εκσυγχρονισμός θα μπορούσε σίγουρα να πετύχει περισσότερα αν είχε ξεκινήσει νωρίτερα κι αν είχε συνεχιστεί μετά το 2004 ανεξάρτητα από πρόσωπα.

Η επιτυχία της εκσυγχρονιστικής προσπάθειας επηρεάζεται σε αποφασιστικό βαθμό από τις κοινωνικές δυνάμεις και δομές. Ο εκσυγχρονισμός δεν επιβάλλεται «από πάνω», δεν προχωρά «απολυταρχικά». Ο αυταρχισμός ταιριάζει στον λαϊκισμό, δεν είναι όμως συμβατός με τον εκσυγχρονισμό. Σε κάθε περίπτωση την οκταετία 1996-2004 η Ελλάδα έγινε Ισχυρή στην Ευρώπη και πέτυχε τον απεγκλωβισμό της από ένα οικονομικό και γεωπολιτικό αδιέξοδο. Οι ισχυρές αδιέξοδες αντιλήψεις για την οικονομική και την εξωτερική πολιτική υποχώρησαν αισθητά.

Η ορόσημοι αφέντα του εκσυγχρο

*νισμού
6έ συνδιασμο με τις πραγματικές δυνάμεις που του
σπρίσαν στη κοινωνία συνέπαρσαν μια περίοδο
προσπάδων που θηρέβαν & πη δ'ετία. ↑*

Η επιτυχία του εκσυγχρονισμού κρίνεται και από το μέτρο των προσδοκιών που ο ίδιος δημιουργεί στην πορεία του. Οι προσδοκίες αλλάζουν μέσα στο χρόνο. Οι προσδοκίες του 1996 ήταν περιορισμένες. Κυρίως όμως ήταν αβέβαιες. Πολλοί πίστευαν ότι η κυβέρνηση του Ιανουαρίου 1996 θα είχε ανατραπεί το αργότερο ως τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Παρόλα αυτά οι «προφητείες» αυτού του είδους επανέρχονταν και διαψεύδονταν διαρκώς περίπου τρεις φορές το χρόνο. Τελικά, οι προσδοκίες του 2004 ήταν σαφώς πολλαπλάσιες των αρχικών. Αν σήμερα κάποιος θεωρούσε ότι ο εκσυγχρονισμός δεν πέτυχε αρκετά αυτό οφείλεται και στο ότι οι επιτυχίες του τροφοδοτούσαν διαρκώς νέες προσδοκίες.

Από την αρχή, κάθε στόχος του εκσυγχρονισμού δεν συνάντησε μόνο οργανωμένη αντίδραση από αντίπαλες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, αλλά και έντονη δυσπιστία, ακόμα και αμφισβήτηση από τους κοινωνικούς και πολιτικούς συμμάχους. Ανεξάρτητα όμως από το μέτρο της προόδου σε κάθε επί μέρους τομέα, αξιοσημείωτο είναι ότι παντού άνοιξαν δρόμοι οι οποίοι σήμερα κλείνουν. Σε πολιτικό επίπεδο ο εκσυγχρονισμός είναι μια «σκυτάλη» που πρέπει να περνά στα χέρια των

επόμενων. Για να επιτυγχάνει ο εκσυγχρονισμός σε βάθος χρόνου πρέπει η σκυτάλη να μην αφήνεται ακίνητη στο έδαφος. Σήμερα ο καθένας μπορεί να αξιολογήσει πού βρίσκεται το 2006 η «σκυτάλη» του 1996.

Η οκταετία είναι μια πολιτική πράξη που έχει αφετηρία και τερματισμό. Δεν ανήκει στην σφαίρα της φαντασίας. Γι' αυτό και δεν μπορεί να συγκριθεί με μια άλλη «θεωρητική» οκταετία, που εκ των πραγμάτων δεν μπορεί παρά να βρίσκεται μόνο στην σφαίρα της φαντασίας. Ο εκσυγχρονισμός κρίνεται προπαντός μέσα από τη σύγκριση με το «πριν» και το «μετά». Το «πριν» και το «μετά» δεν είναι θεωρητικά οικοδομήματα. Προσδιορίζουν υπαρκτά τμήματα της πραγματικότητας. **Μια προσδιορισμένη χρονικά πραγματικότητα – όπως είναι η οκταετία 1996-2004 – κρίνεται σε σχέση με μια άλλη προσδιορισμένη πραγματικότητα κι όχι σε σχέση με μια αυθαίρετη σύλληψη. Κάθε περίοδος διακυβέρνησης διαχειρίζεται τις υπαρκτές δυνατότητες και τους εγγενείς περιορισμούς και επιτυγχάνει ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα, θετικό ή αρνητικό, μικρότερο ή μεγαλύτερο. Η οκταετία λοιπόν κρίνεται σε σχέση με το πώς το «πριν» και το «μετά» διαχειρίστηκε και διαχειρίζεται τις υπαρκτές δυνατότητες και τους εγγενείς περιορισμούς της ελληνικής πραγματικότητας. Τι**

~~αποτέλεσμα πέτυχε και επιτυγχάνει.~~ Μέσα σε αυτό το πλαίσιο τα συμπεράσματα μπορεί να είναι περισσότερο ρεαλιστικά, ασφαλή και ουσιαστικά. Και για την σύγκριση αυτή υπάρχουν πολλοί αριθμητικοί δείκτες σχεδόν σε όλους τους τομείς οι οποίοι βοηθούν την κρίση να καταλήγει σε όσο γίνεται πιο αντικειμενικά συμπεράσματα. Οι αριθμητικοί δείκτες, αλλά και η καταγραφή ποιοτικών μεταβολών – για παράδειγμα οι μεταβολές που προσδιορίζουν την πορεία ένταξης της Κύπρου στην Ένωση – βοηθούν την αντικειμενικότητα. Γι' αυτό και στο βιβλίο υπάρχουν πολλές αναφορές σε τέτοια στοιχεία.

Φίλες και φίλοι,

Οι πολίτες βλέπουν, συγκρίνουν και κρίνουν. Εκείνο που θα πρέπει να μας απασχολεί είναι να έχουμε την αίσθηση ότι υπάρχει μια πυξίδα για τη χώρα, έστω κι αν σήμερα αυτή η πυξίδα δεν χρησιμοποιείται. Η συνείδηση της ύπαρξης αυτής της πυξίδας ίσως οδηγήσει στο να χρησιμοποιηθεί ξανά το συντομότερο. **Η οκταετία έσπασε αδιέξοδες αντιλήψεις πολλών ετών για την οικονομία και την εξωτερική πολιτική.** Παρουσίασε μια άλλη εθνική στρατηγική και απέδειξε ότι αυτή η στρατηγική υπηρετεί καλύτερα τη χώρα και τους πολίτες. Η βασική πολιτική εξίσωση της οκταετίας

είναι ότι η βελτίωση της διεθνούς θέσης της χώρας ενισχύει την οικονομία και αντίστροφα ότι η ισχυροποίηση της οικονομίας δυναμώνει την εξωτερική μας πολιτική. Σε μια χώρα όπως η Ελλάδα η εξίσωση αυτή πρέπει διαρκώς να τροφοδοτείται και να λειτουργεί, διαφορετικά σημειώνεται οπισθοδρόμηση και συσσωρεύονται κίνδυνοι και για τις οικονομικές προοπτικές των πολιτών και για το μέλλον του τόπου. Η επαγρύπνηση και η ετοιμότητα για την Ελλάδα πρέπει να υπάρχει ταυτόχρονα στην οικονομία και την εξωτερική πολιτική. Απαιτείται μια στρατηγική, που καλύπτει και συνενώνει σε ένα ολοκληρωμένο και λειτουργικό πλαίσιο την οικονομική με την εξωτερική όψη της εθνικής πολιτικής. Τέτοια στρατηγική σήμερα δεν υπάρχει. Η Ελλάδα οπισθοδρομεί, νέα προβλήματα συσσωρεύονται και η τύχη έρχεται να ρυθμίσει όλο και περισσότερο την πορεία της χώρας. Αντί να δημιουργούμε την τύχη μας, την προκαλούμε.

Φίλες και φίλοι,

Η τακτική αυτή γίνεται ακόμα πιο επικίνδυνη αν αναλογιστούμε ότι η σημερινή εποχή σφραγίζεται από τις μεγάλες μεταβολές που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση. Η παγκοσμιοποίηση έχει ασφαλώς σχέση με τις

τεχνολογικές εξελίξεις. Ωστόσο, η ταύτιση παγκοσμιοποίησης και τεχνολογικής ανάπτυξης είναι υπερβολική. Από τη βιομηχανική επανάσταση και μετά η τεχνολογία δεν παύει να εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς. **Οι σημαντικότερες μεταβολές, που συνθέτουν το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης λαμβάνουν χώρα στις οικονομικές και εμπορικές ισορροπίες.** Η εγκατάλειψη του προστατευτισμού, το άνοιγμα των συνόρων και ιδίως η ευκολία με την οποία οι μονάδες παραγωγής μετακινούνται από χώρα σε χώρα είναι οι παράγοντες που αν δεν αντιμετωπίζονται με ταχύτητα και ετοιμότητα υπονομεύουν την οικονομική ανάπτυξη των πιο ανεπτυγμένων χωρών. **Ίσως για πρώτη φορά στην παγκόσμια οικονομική ιστορία οι φτωχότερες χώρες ευνοούνται σε τέτοιο βαθμό από το διεθνές οικονομικό σύστημα εις βάρος των πλουσιότερων.** Στην προσπάθειά τους για μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα οι δυτικές εταιρίες μειώνουν αισθητά τις παραγωγικές επενδύσεις τους στις δυτικές χώρες. Μεταφέρουν την παραγωγή τους σε χώρες με χαμηλό εργατικό κόστος σε όλους τους τομείς. Παρά τα αντιθέτως λεγόμενα, η γνώση είναι σήμερα ένα όλο και πιο σχετικό συγκριτικό πλεονέκτημα για τις προηγμένες δυτικές χώρες. **Γνώση και επιστήμονες διαθέτουν και χώρες όπου το ημερομίσθιο είναι υποπολλαπλάσιο από το**

γαλλικό, το γερμανικό ή το ελληνικό. Παράδειγμα, η **Ινδία**. Έγινε και γίνεται πολύς λόγος για τα φτηνά ενδύματα που παράγει η Κίνα και για τον αντίκτυπο στην κλωστοϋφαντουργία των Η.Π.Α. και της Ευρώπης. Όμως, φυσικά και δεν είναι μόνο τα ενδύματα. Για παράδειγμα, όλοι έχουμε από ένα κινητό τηλέφωνο. Αν ανοίξετε το κινητό σας και βγάλετε τη μπαταρία μπορεί να δείτε ότι η συσκευή κατασκευάζεται στην Κίνα και η μπαταρία στην Κορέα. Το λογισμικό της συσκευής μπορεί άριστα να δημιουργείται στην Ινδία. Η μάρκα του κινητού όμως είναι σίγουρα ευρωπαϊκή ή αμερικανική. Ενώ λοιπόν πρόκειται για ένα τεχνολογικά προηγμένο προϊόν που δεν υπήρχε πριν 15 χρόνια κανένα από τα εξαρτήματά του δεν κατασκευάζεται στην Ευρώπη ή την Αμερική. Ακόμα κι αν αγοράσει κανείς ένα σύγχρονο αμερικανικό τηλεσκόπιο για να παρατηρήσει με λεπτομέρειες την επιφάνεια της Σελήνης θα διαβάσει επάνω του ότι φτιάχνεται στην Κίνα. Το προηγμένο ηλεκτρονικό σύστημα αυτόματης πλοήγησης για τα νέα αεροπλάνα της Airbus δημιουργείται στην Ινδία από εξαιρετικούς επιστήμονες προγραμματιστές. Τα παραδείγματα είναι αμέτρητα.

Οι δυτικές χώρες στήριξαν την ανάπτυξη μιας σύγχρονης κοινωνίας ευημερίας και αλληλεγγύης, μια κοινωνία με προηγμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας πάνω

στην διαρκή μεταπολεμική ανάπτυξη της παραγωγής, της τεχνολογίας και της οικονομίας τους. Η σημερινή τάση μεταφοράς της δυτικής παραγωγής σε τρίτες χώρες αυξάνει κάθετα τις πιέσεις στο κοινωνικό κράτος, συντηρεί υψηλά ποσοστά ανεργίας και υποδαυλίζει την συνολική αμφισβήτηση του πολιτικού συστήματος. Ποια είναι η λύση; Μπορεί να είναι λύση η δραστική περικοπή εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων και η μείωση των μισθών; Κάποιοι ισχυρίζονται πως «ναι». Όμως, είναι μια λύση που δημιουργεί περισσότερα προβλήματα απ' όσα λύνει. Μπορεί με αυτό τον τρόπο η ανεργία να πέσει ακόμα και κάτω από το 5% αλλά τα εισοδήματα της μισθωτής εργασίας δεν θα είναι αρκετά ούτε για μία εβδομάδα αξιοπρεπούς διαβίωσης. Το αντίτιμο της πλήρους απασχόλησης δεν μπορεί να είναι η πλήρης εξαθλίωση. Αφενός, η μείωση του κόστους παραγωγής δεν μπορεί να είναι τόσο δραστική ώστε να συνεπάγεται αυτομάτως αύξηση της απασχόλησης. Αφετέρου, αν μειωθούν οι αμοιβές, είναι βέβαιο ότι οι περισσότεροι επιχειρηματίες θα φροντίσουν να κερδίσουν μόνο και μόνο από τις μειώσεις αυτές και δεν θα πάρουν το ρίσκο των νέων επενδύσεων και προσλήψεων. Η λογική της μείωσης μισθών στο όνομα της απασχόλησης μπορεί εύκολα να καταλήξει στο ένα πιάτο ρύζι την ημέρα.

Η πραγματική λύση δεν είναι ούτε απλή, ούτε αυτόματη, ούτε εύκολη. Μια ουσιαστική λύση μπορεί μόνο να είναι ένα σύνολο από πολλές επί μέρους λύσεις που πρέπει να δοθούν ταυτόχρονα και παράλληλα. Για παράδειγμα, μια επί μέρους λύση είναι η στροφή σε νέες δραστηριότητες στις οποίες οι χώρες της Ένωσης αλλά και η Ελλάδα μπορούν να έχουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Ακόμα και τέτοιες λύσεις όμως δεν είναι αρκετές, γιατί δεν είναι σίγουρο ότι αποδίδουν όσο νομίζουμε ότι θα αποδώσουν. **Τι εμποδίζει ακόμα και τις πιο «νέες δραστηριότητες» να αλλάξουν κι αυτές σύνορα μέσα σε ελάχιστα χρόνια αφήνοντας πίσω τους ανεργία και κοινωνική αναταραχή;**

Φίλες και φίλοι,

*Λογισθηματολογία + Καπιταλισμός 10-12
-αδύναμο- μία παράγραφος να αφαιρέσει.*

Προφανώς, η λύση δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητη από την πολιτική, που ακολουθείται. **Ιστορικά, οι λύσεις στα μεγάλα προβλήματα και τα μεγάλα διλήμματα είναι πολιτικές.** Οι τεχνοκρατικές ρυθμίσεις δεν είναι ποτέ αρκετές από μόνες τους. **Η παρούσα κατάσταση σε ευρωπαϊκό, αλλά και διεθνές επίπεδο, οι συγκεκριμένες μεταβολές που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση έχουν σχέση με την ικανότητα του**

καπιταλισμού να δημιουργεί νέες σχέσεις εκμετάλλευσης. Η ιστορία της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας, αλλά και των εκφράσεων της αμερικανικής κεντροαριστεράς τόσο πριν, όσο και μετά τον πόλεμο δείχνει ξεκάθαρα ότι απαιτείται ο διαρκής έλεγχος και η εξισορρόπηση των υπερβολών του καπιταλισμού. Οι αλλαγές στις εμπορικές σχέσεις και στην οργάνωση της παραγωγής διεθνώς «τρέχουν» γρηγορότερα από τις πολιτικές για τον έλεγχο και την εξισορρόπησή τους. Η οικονομία αλλάζει και εξελίσσεται γρηγορότερα από την πολιτική. Η σοσιαλδημοκρατική πολιτική μέσα σε ελάχιστα χρόνια έχει μείνει εντυπωσιακά πίσω από τις οικονομικές εξελίξεις. Δεν έχει αλλάξει το ίδιο γρήγορα. Όμως, ο καπιταλισμός χωρίς έναν σύγχρονο και αποτελεσματικό σοσιαλδημοκρατικό έλεγχο καταλήγει να υπονομεύει την κοινωνία, να αποσταθεροποιεί το πολιτικό σύστημα και να οδηγεί σε ακραία πολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα. Είναι λοιπόν σαφές ότι πρέπει να υπάρξει ένας σύγχρονος διάλογος με συγκεκριμένο κεντρικό ερώτημα: Με βάση τις εμπειρίες άλλων ιστορικών περιόδων μέσα στον 20^ο αιώνα, πώς ο σοσιαλισμός μπορεί σήμερα να ελέγξει και να ρυθμίσει τον καπιταλισμό με τρόπο ώστε να κατοχυρώνει ^{αυταρξική ισοτιμία +} την πρόοδο για όλους και την κοινωνική συνοχή; Αν η σοσιαλδημοκρατία

περνά κρίση σε ολόκληρη την Ευρώπη, αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην υποτίμηση της σοβαρότητας των κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτά διαμορφώνονται τα τελευταία χρόνια. **Οφείλεται κυρίως στην απουσία ενός εις βάθος διαλόγου και κατ' επέκταση στην αδυναμία, αλλά και στην απροθυμία διατύπωσης ενός ανανεωμένου πολιτικού μοντέλου για τον έλεγχο και την ρύθμιση του διεθνοποιημένου καπιταλισμού.** Με άλλα λόγια, η σοσιαλδημοκρατία δεν προβληματίζεται αρκετά για το πώς μπορεί να εκπληρώσει καλύτερα την αποστολή της στις σημερινές συνθήκες. Μπροστά στις διαρκώς αυξανόμενες προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, ο «τρίτος δρόμος» είναι βέβαιο σήμερα ότι δεν μπορεί να οδηγήσει πολύ μακριά. Χρειάζονται πιο τολμηρές αναζητήσεις και προπαντός αποφάσεις. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να επανεξεταστεί η επιβολή δασμών σε εθνικό ή σε υπερεθνικό επίπεδο ως μοχλός ρύθμισης και ελέγχου του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Κάτι ανάλογο είχε διατυπωθεί σε ό,τι αφορά τις διεθνείς χρηματιστηριακές και χρηματοοικονομικές συναλλαγές – δηλαδή, η επιβολή φόρου σ' αυτές. Ασφαλώς, ο μονολιθικός προστατευτισμός δημιουργεί με τη σειρά του άλλα προβλήματα. Και σίγουρα δεν μπορεί να εφαρμοστεί στα όρια του εθνικού κράτους. Ωστόσο, όλες οι προτάσεις πρέπει να υπάρχουν πάνω στο τραπέζι

χωρίς προκατάληψη. Όταν αλλάζουν τα πάντα, τότε όλα πρέπει να τίθενται ξανά προς συζήτηση χωρίς αγκυλώσεις και προκαταλήψεις.

Η παγκοσμιοποίηση επιβάλλει ότι λύσεις ελέγχου και ρύθμισης του καπιταλισμού δεν μπορούν να δοθούν σε εθνικό επίπεδο. **Χρειάζεται να υπάρχει μια έντονη υπερεθνική διάσταση.** Η στρατηγική της Λισσαβόνας που αποφασίστηκε το 2000 από την τότε πλειοψηφία των σοσιαλιστικών κυβερνήσεων ήταν μια σοβαρή υπερεθνική πολιτική απόφαση. Σκοπό είχε η Ένωση να γίνει η πιο ανταγωνιστική βασισμένη στη γνώση οικονομία δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας και εμβαθύνοντας την κοινωνική συνοχή. Αυτή η στρατηγική υποβαθμίστηκε σε μια τεχνοκρατική διαδικασία παρακολούθησης δεικτών. Παράλληλα, το πολιτικό εγχείρημα της παραπέρα πολιτικής ενοποίησης εγκαταλείφθηκε. Αυτό ήταν ένα καίριο λάθος. **Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 έχω υποστηρίξει πολλές φορές την άποψη ότι το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης έχει μια εν δυνάμει ισχυρή σοσιαλιστική διάσταση: Είναι ικανό να οδηγήσει στον έλεγχο και την ρύθμιση της παγκοσμιοποίησης.** Όμως, όπως είναι φυσικό το εγχείρημα αυτό εξαρτάται από την πολιτική πλειοψηφία που υπάρχει κάθε φορά στην Ευρώπη. Η υποβάθμιση του

εγχειρήματος της μεγαλύτερης ενοποίησης σε μια «χαλαρή» οικονομική και εμπορική Ένωση χωρίς πολιτικά χαρακτηριστικά είναι η σημερινή πολιτική θέση των κεντροδεξιών δυνάμεων που ~~διαθέτουν την πλειοψηφία.~~ ^{Μπορούν να επιβαρύνουν την άποψη}
^{τους με όχημα μόνο μειγρών της κεντροδεξιάς ηττοποίησης.}
Αυτή η πολιτική θέση όμως, καθώς αγνοεί και δεν απαντά στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, έχει οδηγήσει στην συνολική αμφισβήτηση του ίδιου του εγχειρήματος μιας Ενωμένης Ευρώπης από σημαντικό τμήμα των λαών της Ευρώπης. Το συμπέρασμα είναι απλό: Η δυνατότητα της Ένωσης να ρυθμίσει την παγκοσμιοποίηση θα παραμένει στην θεωρητική σφαίρα για όσο καιρό η πολιτική ενοποίηση θα αναβάλλεται. Ταυτόχρονα, θα ενισχύονται οι φωνές αμφισβήτησης, η κοινωνική αναταραχή και οι φυγόκεντρες δυνάμεις.

Έχει περάσει ένας χρόνος από το γαλλικό και το ολλανδικό «όχι» στο δημοψήφισμα για το ευρωσύνταγμα. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι το «όχι» οφείλεται σε μια παρεξήγηση. Η αντίδραση των πολιτών στην αποδόμηση κεκτημένων, στην αποσάθρωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και στην υποβάθμιση του πλαισίου δημοκρατίας και ασφάλειας στην καθημερινή ζωή στράφηκε απέναντι στην ίδια την Ένωση. **Όμως, το ευρωσύνταγμα εντάσσεται στις λύσεις για μια πιο κοινωνική Ένωση και όχι στο πρόβλημα μιας**

Ένωσης με περιορισμένες δυνατότητες παρέμβασης.
Μετά το «όχι» ελάχιστα έχουν γίνει και υπάρχουν ενδείξεις ότι η Ένωση χάνει αργά, αλλά σταθερά την υποστήριξη των πολιτών της. Κατά συνέπεια, ^{αν επιβληθεί} η απροθυμία των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων να προωθήσουν το εγχείρημα της πολιτικής ενοποίησης, ^{αυτο} ~~δυστυχώς δεν εγγυάται ότι τα πράγματα θα μείνουν εκεί που είναι σήμερα.~~ Μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη οπισθοδρόμηση, σε διολίσθηση προς το χτες. *Πρέπει να αντιδράσουμε σε αυτό το κείμενο της αμνηστίας*

Φίλες και φίλοι,

Όταν όλα αυτά ισχύουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο μια σωστή ελληνική απάντηση θα ήταν η επιτάχυνση των προσπαθειών για την ανάπτυξη της οικονομίας. Η υλοποίηση, με πιο γρήγορους ρυθμούς ενός σχεδίου για την πραγματική σύγκλιση. Αντί γι' αυτό βλέπουμε μια διετία, που αφιερώθηκε στην **επικοινωνία της κενότητας** σε όλα τα επίπεδα. Το μηδενικό έργο γίνεται προσπάθεια να καλυφθεί από ένα πλήθος ασυνάρτητων συκοφαντιών για την περίοδο διακυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Η περίφημη «απογραφή» ήταν μια απόπειρα να χαμηλώσει ο πήχης για να μπορέσει μετά να τον περάσει εύκολα και ξεκούραστα η Ν.Δ. στα λόγια και στα μπαλκόνια. **Ολόκληρη η απογραφή ήταν ως επί το πλείστον μια**

αλλαγή μεθόδου της καταγραφής των αμυντικών δαπανών. Τώρα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά και όλα τα κράτη – μέλη να ακολουθεί τον τρόπο καταγραφής που είχε εφαρμόσει η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Έτσι, κατέρρευσε ο μύθος της δήθεν «απογραφής». Όταν όμως η κυβέρνηση έχει στηριχθεί πάνω σ' αυτόν τον μύθο, είναι δύσκολο να τον εγκαταλείψει. Ενώ έχει από καιρό επαναφέρει τον δικό μας τρόπο καταγραφής των αμυντικών δαπανών, στα λόγια εξακολουθεί να θορυβεί. Έφτασαν λοιπόν να αμφισβητήσουν και πάλι ανοιχτά την ένταξη στην ΟΝΕ. Ούτε σε σκοτεινές εποχές δεν υπήρχαν πολιτικοί σε κορυφαίες θέσεις ευθύνης, που να στρέφονταν δημόσια κατά της χώρας τους με τέτοια ευκολία και με έναν τόσο απροκάλυπτο λαϊκισμό και αμοραλισμό. Είναι στο χέρι του ελληνικού λαού στις επόμενες εκλογές να δώσει την δική του απάντηση σε αυτές τις συμπεριφορές. Φυσικά, το φτηνό τέχνασμα της απογραφής ήδη κυνηγά την ίδια την κυβέρνηση με τρόπους που η ίδια δεν είχε προβλέψει. Είδαμε υπουργούς που άλλαξαν υπουργείο μετά τον ανασχηματισμό να κάνουν κι αυτοί μια δήθεν «απογραφή» στο έργο των προκατόχων τους. Έτσι, μετά και τον ανασχηματισμό, η ίδια η λέξη «απογραφή» απέκτησε τελικά μια διάσταση απολύτως κωμικοτραγική.

ΣΗΜ: Η Ντόρα έχει δώσει καίρια δείγματα αλληλεγγύης και πρέπει τουλάχιστον προς το παρόν

Φίλες και φίλοι,

Η σημασία της εξωτερικής πολιτικής είναι τεράστια για την

πρόοδο της Ελλάδας. Όμως, ~~σήμερα~~ η εξωτερική πολιτική

της Ελλάδας ~~βρίσκεται~~ ^{όπως ευτυχώς τα δύο προηγούμενα χρόνια δείχνει} υπό νάρκωση. Η κυβέρνηση έχει ~~χρειστεί~~

~~ενδώσει~~ επιβάλλει στο πάγωμα κάθε διεκδίκησης και στην

εγκατάλειψη κάθε εθνικού στόχου. Έχουμε ουσιαστικά

~~καταργήσει την εξωτερική πολιτική και μοιάζουμε σαν να~~

~~ευχόμαστε να είχαν κάνει το ίδιο και όλες οι άλλες χώρες.~~

Όμως, οι άλλες χώρες και ιδίως οι σύμμαχοί μας δεν

έχουν κάνει το ίδιο. Έχουν συμφέροντα, τα ιεραρχούν,

εργάζονται γι' αυτά, διαπραγματεύονται και διεκδικούν.

Στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων και των διεκδικήσεων

συχνά χρειάζονται την υποστήριξη της Ελλάδας. Έτσι,

εμφανίζονται ευκαιρίες για να ζητήσουμε αντίστοιχα την

δική τους υποστήριξη σε δικά μας αιτήματα. Αυτό όμως

δεν συμβαίνει. ~~Δεν το κάνουμε.~~ ^{Κεντρικό δόγμα της εξωτερικής μας πολιτικής είναι}

εξωτερική πολιτική. Είμαστε η μοναδική χώρα της

Ένωσης, του NATO και του Συμβουλίου Ασφαλείας του

Ο.Η.Ε. που έχει αποφασίσει ότι δεν έχει συμφέροντα και

ότι δεν υπάρχει τίποτα για να διεκδικήσει. Όμως,

συμφέροντα έχουμε. Ανοιχτά θέματα έχουμε. Πότε θα τα

προωθήσουμε;

^{Η Ελλάδα σε ηγετική θέση στο ΝΑΤΟ}

^{να αμφισβητήσει αυτή την θέση}

να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Να μην ενοχλούμε. Να φερθούμε ευχαριστημένα.

Τα «ναι» της Ελλάδας στις σχέσεις με τους εταίρους και τους συμμάχους της είναι εθνικό κεφάλαιο. Δεν μπορεί ποτέ να λέγονται χωρίς αντάλλαγμα. Η κυβέρνηση δεν μπορεί αυτό να το κατανοήσει γι' αυτό και μοιράζει καταφάσεις χωρίς να αποκομίζει απολύτως τίποτα. Δεν ανησυχεί βέβαια γιατί οι δημοσκοπήσεις δεν επηρεάζονται συνήθως από την εξωτερική πολιτική. Η Ελλάδα οπισθοχωρεί ενώ η έλλειψη αντίδρασης από την κοινή γνώμη ανακουφίζει την κυβέρνηση. Όμως, η οπισθοχώρηση μπορεί να οδηγήσει σε τετελεσμένα, τα οποία θα καταγράψουν απότομα οι δημοσκοπήσεις με πολύ αρνητικό τρόπο. Τότε όμως θα είναι πολύ αργά για πρωτοβουλίες. Και σε κάθε περίπτωση τα εθνικά συμφέροντα δεν μπορεί να μπαίνουν στην ζυγαριά των δημοσκοπήσεων. *As ερητισουμε ου η αφηρη η κρείται στο ΝΠΕΞ λ'αλλάζει αυτών την ρότα.*

Κυρίες και κύριοι,

Όταν έχουν εγκαταλειφθεί τα εθνικά θέματα είναι φυσικό να έχει επίσης εγκαταλειφθεί ο δημόσιος διάλογος για την *Ενωση* *η στρατηγική μας σχέση με την Ευρ.* Ευρώπη. Όμως, η Ελλάδα είναι κομμάτι της Ευρώπης. Μπορεί λοιπόν, αλλά και πρέπει να έχει θέση και άποψη για την Ευρώπη. Για τις πολιτικές, που κάνουν την Ευρώπη -άρα και την ίδια την Ελλάδα- ισχυρότερη. Ευρώπη σημαίνει συμμετοχή. Συμμετοχή του κάθε

κράτους – μέλους στις διεργασίες για το παρόν και το μέλλον της Ευρώπης σε όλους τους επί μέρους τομείς. Η συμμετοχή στην Ένωση δεν είναι απλώς μια σύμβαση του 1981 που υπογράφηκε τότε και ισχύει έκτοτε. Η συμμετοχή κρίνεται καθημερινά. Συμμετέχω σημαίνει έχω λόγο. Παίρνω θέση. Διαπραγματεύομαι. Διεκδικώ διαρκώς. Τίποτα απ' αυτά δεν γίνεται. ~~Όμως, υπάρχουν συγκεκριμένες θέσεις που ωφελούν την Ελλάδα και πρέπει με άξονα αυτές να οργανώνεται η συμμετοχή μας στην Ένωση. Πρέπει η Ελλάδα να διατυπώνει και να υποστηρίζει αυτές τις θέσεις. Συγκεκριμένα:~~

⊗

Εναν

- Πρέπει η Ένωση να υιοθετήσει ~~πλήρως και~~ σοβαρά την στρατηγική της Λισσαβόνας. Να σχεδιαστούν και να προωθηθούν νέες πρωτοβουλίες για την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνία της γνώσης, ιδιαίτερα την έρευνα, την κατάρτιση, τις υποδομές μεταφορών. Πρέπει επίσης να εγκριθούν περισσότεροι πόροι, με πιο ολοκληρωμένες πολιτικές για το σύνολο της Ένωσης. Με σαφείς στόχους και χρονοδιαγράμματα.
- Πρέπει ακόμα να θεσμοθετηθεί μια πραγματική οικονομική διακυβέρνηση στην ευρωζώνη, η οποία θα ολοκληρώσει την Οικονομική Ένωση κατά τρόπο ισοδύναμο εκείνου της Νομισματικής.

⊗

Σήμερα χρειαζόμαστε ένα σχέδιο για την Ευρωπαϊκή οικονομία: Να βρούμε από την κρίση ανάσχεση που καταφραγεται από συνειδητή των κοινωνικών της... 19

Ελληνισμός κοινωνίας. Συμπεριφορά.

- Πάνω στο σχέδιο αυτό να προχωρήσουν ενιαίες «διευρωπαϊκές» πολιτικές για την κοινωνική συνοχή και για την μείωση της ανεργίας. Να ληφθεί μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος και την βιώσιμη ανάπτυξη. Να υποστηριχθούν και να εφαρμοστούν παρεμβατικές πολιτικές κατά των σύγχρονων μορφών αποκλεισμού, περιθωριοποίησης, απαξίωσης. Η κοινωνική δικαιοσύνη δεν μπορεί να αφήνεται να προκύψει μέσα από την αυτορρύθμιση της αγοράς.
- Ακόμα, να διερευνήσουμε, να αξιολογήσουμε και να αντιτάξουμε στους νέους κινδύνους κατά της ασφάλειας, μια σειρά από νέες πρωτοβουλίες χωρίς παράλληλα να θυσιάζουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Να συνειδητοποιήσουμε επίσης ότι η συνδιαμόρφωση μιας πολυκεντρικής παγκόσμιας τάξης που θα ορίζεται από τους κανόνες του διεθνούς δικαίου είναι η πιο ισχυρή στρατηγική επιλογή για την παγκόσμια ασφάλεια, την ειρήνη και την σταθερότητα.

Ωστόσο, μόνο ο σχεδιασμός μιας τέτοιας πολιτικής δεν αρκεί. Πρέπει να προχωρήσουμε περισσότερο για να είμαστε πραγματικά αποτελεσματικοί.

α. Από την στιγμή, που τα προβλήματα, που αφορούν την κάθε χώρα ξεχωριστά έχουν μια ισχυρότατη υπερεθνική διάσταση, ~~τότε~~ μια Ευρώπη χωρίς ομοσπονδιακή συγκρότηση δεν μπορεί να έχει ιδιαίτερες δυνατότητες παρέμβασης για την λύση τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αν πρόκειται να θέσει σε εφαρμογή ένα σχέδιο ικανό να θωρακίσει έμπρακτα τις ευρωπαϊκές κοινωνικές αξίες σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης χρειάζεται μια ισχυρή και δημοκρατικά νομιμοποιημένη κεντρική κυβέρνηση. Για παράδειγμα η Επιτροπή να αναδειχθεί σε μια αυθεντική Ευρωπαϊκή Κυβέρνηση. Το Ευρωκοινοβούλιο σε πραγματικό νομοθετικό σώμα. Το Συμβούλιο των Υπουργών σε Άνω Βουλή. Επικεφαλής όλων το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με Πρόεδρο και Υπουργό Εξωτερικών θα συμβολίζουν αλλά και θα εκφράζουν την νέα οντότητα.

β. Στα πλαίσια αυτά πρέπει να αποφασιστεί τι θα γίνει με το σχέδιο της Συνταγματικής Συνθήκης. ~~Δεν μπορούμε να προχωρήσουμε χωρίς το σχέδιο αυτό. Πρέπει να γίνουν νέες προσπάθειες για την υιοθέτησή της.~~ Η Ένωση των 25 και σε λίγο η Ένωση των 27 απλώς δεν μπορεί να λειτουργήσει, δεν μπορεί να λάβει αποφάσεις με τους θεσμικούς μηχανισμούς της Ευρώπης των 10

και των 15. ^{δεν ροζίζε} Αν ~~καταστεί~~ τελικά αδύνατη ^{την} η υιοθέτηση της Συνθήκης, υπάρχουν διάφορες δυνατότητες λύσεων. Από την ενσωμάτωση στις Συνθήκες των ενοτήτων του Σχεδίου Συντάγματος που αφορούν τα θεσμικά, ^{ως ελαχιστο περιεχόμε} ώστε ^{vo} να δώσουν στην Ένωση τη δυνατότητα να προχωρήσει πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά ^{έως την} προσθήκη ενός τμήματος για ^{τις προκείμενες της πλ. για} την Κοινωνική Ευρώπη.

- γ. ~~Παράλληλα, και αναλόγως των εξελίξεων σχετικά με την υιοθέτηση της Συνταγματικής Συνθήκης,~~ ^π πρέπει να αντιμετωπίσουμε την απλή αλήθεια ότι και τα 25 – κράτη μέλη δεν μπορούν να προχωρήσουν με την ίδια ταχύτητα σε ό,τι αφορά το συνολικό εγχείρημα της Ισχυρής Ευρώπης με κεντρική κυβέρνηση. Η Ισχυρή Ευρώπη απαιτεί έναν πυρήνα, μια πρωτοπορία ενιαίας πολιτικής βούλησης γύρω από μια δέσμη στρατηγικών στόχων. Θα πρέπει να σκεφτούμε δομές και διαδικασίες που θα επιτρέψουν στις 12 χώρες που έχουν αποδεχθεί το ενιαίο νόμισμα, δηλαδή την Ευρωζώνη, -το μόνο υπαρκτό σχήμα προωθημένης ενοποίησης- να προχωρήσει εμβαθύνοντας πολιτικές της Ένωσης σε προωθημένες βαθμίδες πολιτικής ενοποίησης. Να τους επιτρέψουμε να προχωρήσουν πιο γρήγορα γιατί το μπορούν.

Φίλες και φίλοι,
Κυρίες και κύριοι,

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας δεν έχει αντίρρηση με τον στόχο της πραγματικής σύγκλισης. Τον επικαλείται μάλιστα στα λόγια. Δεν κάνει όμως κάτι για να τον πετύχει. Πραγματική σύγκλιση σημαίνει βελτιώσεις σε όλα τα επίπεδα. Μια τέτοια πολιτική όμως απαιτεί την εγκατάλειψη της πολιτικής που υπάρχει σήμερα. Την πολιτική της υποταγής σε ευκαιριακά συμφέροντα και της

αδιαφορίας για το γενικότερο δημόσιο συμφέρον. Όταν η πολιτική ρυθμίζεται ευκαιριακά από τις αντικρουόμενες ανάγκες και τα ζητούμενα του λαϊκισμού, του τοπικισμού και των ομάδων πίεσης δεν μπορεί ποτέ να ανέλθει σε ένα υψηλότερο επίπεδο και να συσπειρώσει τους πολίτες για έναν μεγαλύτερο κοινό στόχο.

Κι αυτό γιατί μια τέτοια πολιτική συντηρεί και οξύνει ένα από τα πιο βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας: Την γενικευμένη έλλειψη εμπιστοσύνης σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, η οποία περιλαμβάνει την έλλειψη εμπιστοσύνης του πολίτη απέναντι στην πολιτική και τους πολιτικούς. Όταν η πολιτική υποβαθμίζεται σ' ένα «παζάρι» διευθέτησης και ικανοποίησης αιτημάτων, όσο παράλογα κι αν είναι, κανένας πολίτης δεν δέχεται να παραμερίσει το δικό του στενό συμφέρον για το γενικότερο καλό.

Η ελληνική κοινωνία έχει πολλά βιώματα από ξαφνικές και πολλές φορές δραματικές ανατροπές και έχει συσσωρεύσει ένα τεράστιο ^{αναρχικό} δυναμικό επιφύλαξης και καχυποψίας απέναντι σε κάθε συλλογικό σχέδιο βελτίωσης του τόπου. Σε μια κοινωνία με παραγμένο παρελθόν και άφθονα παραδείγματα σκληρότητας και

ατιμώρητης αυθαιρεσίας θεωρείται επιλογή επιβίωσης ο καθένας να κοιτάζει το δικό του συμφέρον, να το διεκδικεί με κάθε τρόπο και να αδιαφορεί για τους υπόλοιπους. Η συλλογική ευθύνη καταλήγει να είναι μια αξία που υπάρχει μόνο ως πρόσχημα. Το έργο του πολιτικού είναι δύσκολο υπό αυτές τις συνθήκες. Όμως, το χρέος κάθε πολιτικού είναι να χτίζει και να περιφρουρεί ένα κεφάλαιο εμπιστοσύνης με τους πολίτες και όχι να πολιτεύεται με τους κανόνες της ελάχιστης κοινωνικής ευθύνης και της μειωμένης κοινωνικής εμπιστοσύνης. Διαφορετικά, ~~δεν παράγεται κανένα έργο και δεν υπάρχει λόγος να πολιτεύεται κανείς, εκτός κι αν το κάνει για να υπηρετήσει στενές ατομικές φιλοδοξίες.~~

Πιστεύω ότι ο στόχος της πραγματικής σύγκλισης έχει άμεση σχέση με την συνολική αναβάθμιση του επιπέδου της πολιτικής. Όταν υπάρχουν πολιτικές δυνάμεις που υποκύπτουν στον λαϊκισμό και τη δημαγωγία, κάθε εποχή προόδου και ανάπτυξης θα ακολουθείται από μια περίοδο οπισθοδρόμησης και υπονόμησης των προηγούμενων κατακτήσεων. Γι' αυτό και πρέπει να ενισχυθούν, όχι μόνο στο ΠΑ.ΣΟ.Κ., αλλά σε όλα τα κόμματα οι δυνάμεις και οι φωνές εκείνες που διαπνέονται από ορθολογισμό, σοβαρότητα, γνώση και υψηλό αίσθημα ευθύνης στην πράξη και όχι στα λόγια. Η

πραγματική σύγκλιση στον κοινωνικό και τον οικονομικό τομέα προσδιορίζεται από συγκεκριμένες παραμέτρους, που ^{για την επόμενη δεκαετία} ~~όπως κάθε φορά διαπιστώνουμε,~~ μοιάζουν αυτονόητες:

- Επενδύσεις, ιδίως στις υποδομές, που βελτιώνουν σε μόνιμη βάση την παραγωγικότητα. Και ιδιαίτερη σημασία έχουν οι υποδομές ενέργειας, πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών.
- Συνεχής αύξηση των διαθέσιμων πόρων με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, σταθερότητα της οικονομίας και δυνατότητα πρόβλεψης των εξελίξεων, αποτελεσματικό έλεγχο των ελλειμμάτων και του υψηλού πληθωρισμού.
- Πραγματική αύξηση των εισοδημάτων ώστε να εξασφαλίζεται η ζήτηση και η κατανάλωση των νοικοκυριών.
- Διαρθρωτικές αλλαγές που απελευθερώνουν πρωτοβουλίες, δημιουργούν ευκαιρίες, κινητοποιούν δυνάμεις και επιτρέπουν τη γρήγορη προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

- Μακροπρόθεσμη και διορατική πολιτική για την παιδεία, τη διάδοση της γνώσης, την προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις, την ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας.
- Επένδυση στον άνθρωπο με την ουσιαστική αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό, την δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, μια ενεργητική πολιτική απασχόλησης, περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, προαγωγή της κοινωνικής εργασίας.
- ~~Ένας άλλος παράγοντας της σύγκλισης είναι η~~ οικοδόμηση ενός κράτους πρόνοιας με αποτελεσματικό χειρισμό των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων, όπως της απασχόλησης και της ανεργίας, της κοινωνικής ασφάλισης, των εκτεταμένων και ποιοτικών υπηρεσιών υγείας, της κοινωνικής ανισότητας, της περιθωριοποίησης των αδύναμων, της γήρανσης. Στόχος η διασφάλιση μιας πιο δίκαιας και συνεκτικής κοινωνίας.
- Κεντρικό ήθημα τέρτος:
~~Επιπλέον~~ απαιτείται η αναμόρφωση της Δημόσιας Διοίκησης για να καταστεί πιο δημιουργική και πιο αποτελεσματική, για ν' αυξηθεί η ικανότητα της διακυβέρνησης της χώρας σε όλα τα επίπεδα.

Ωστόσο: Μπορούν να γίνουν όλα τα παραπάνω χωρίς να θιγούν εδραιωμένα συμφέροντα; Η απάντηση είναι αρνητική. Μπορεί να επιτευχθεί η αναμόρφωση της παιδείας χωρίς να υπάρξει η εμπιστοσύνη που χρειάζεται για να λειτουργήσει με αδιάβλητο τρόπο – για παράδειγμα – ένα σύστημα αξιολόγησης; Η απάντηση είναι αρνητική. Μπορεί η δημόσια διοίκηση να βελτιωθεί όταν είναι αναγκασμένη να υποστεί «επανιδρύσεις» που διαιωνίζουν την κομματικοκρατία; Η απάντηση είναι επίσης αρνητική.

Γι' αυτό ενώ οι στόχοι είναι αυτονόητοι, η σοβαρή δουλειά, ^{απαιτούμενα} και η συναίνεση ~~και συγκεκριμένα η συναίνεση~~ στην απομάκρυνση από το λαϊκισμό και η επιμονή στην στερέωση σχέσεων εμπιστοσύνης παντού στην κοινωνία – είναι στοιχεία που δεν έχουν γίνει ακόμα καθόλου αυτονόητα.

Φίλες και φίλοι,

Τα πράγματα δείχνουν ότι η Ελλάδα ίσως να έχει προχωρήσει γρηγορότερα απ' όσο η ωρίμανση των κοινωνικών και πολιτικών δομών της θα μπορούσε να επιτρέψει. Γι' αυτό και παραμένει σήμερα στάσιμη ώσπου να ωριμάσουν οι πρωταρχικές αυτές δομές

και να ξεκινήσει και πάλι μια νέα πορεία εκσυγχρονισμού προς τους επόμενους εθνικούς στόχους. Ο εκσυγχρονισμός της χώρας, ακριβώς επειδή είναι ασύμβατος με τον αυταρχισμό, προϋποθέτει τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας. Το δεύτερο είναι δυσκολότερο από το πρώτο. Όμως, το πρώτο δεν γίνεται χωρίς το δεύτερο. Το ερώτημα είναι: «Έχουμε την πολυτέλεια να περιμένουμε;» Η απάντηση είναι «όχι». Γι' αυτό πρέπει να συμβάλλουμε ώστε η ωρίμανση των κοινωνικών και πολιτικών δομών να επέλθει ταχύτερα και μέχρι τότε να έχουμε χάσει όσο γίνεται λιγότερο χρόνο.

Το πρόβλημα ~~λοιπόν~~, όπως πολλές φορές έχω επαναλάβει δεν είναι να προσδιορίσουμε τους στόχους. Οι στόχοι είναι γνωστοί. Το πρόβλημα είναι η στρατηγική, το σχέδιο, η αποφασιστικότητα με την οποία μπορεί να περιβάλλει αυτούς τους στόχους η κοινωνία. Ο εθνικός στόχος της ΟΝΕ συσπείρωσε την κοινωνία, όλες τις κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις, στην επίτευξή του. Η χώρα και οι πολίτες ήταν έτοιμοι γι' αυτό. Το 1996 η σταθεροποίηση της οικονομίας ήταν ένα ώριμο καθολικό αίτημα, κάτι που όπως είναι γνωστό, δεν ίσχυε 10 χρόνια πριν. Έτσι και τώρα, η κοινωνία θέλει χρόνο για να συσπειρωθεί ξανά σε νέους εθνικούς

στόχους. Ο χρόνος αυτός θα είναι αρκετός αν δεν εγκαταλείψουμε τον «αυτόματο πιλότο» της δημαγωγίας και του λαϊκισμού και αν δεν καλλιεργήσουμε ένα νέο ήθος ευθύνης και εμπιστοσύνης στην κοινωνία.

Σας ευχαριστώ.

4.844 λέξεις